

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Controversiarvm Omnivm Hvivs Ævi Lvthero-Calvinisticarvm Libri Tres

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiæ, 1627

I. De Verbo Dei Scripto Et Tradito

urn:nbn:de:hbz:466:1-35233

COPPENSTEINII.
LVTHERO-CALVI-
NISTA.

PARS PRIMA,

THEOMACHIA
LVTHERO-CALVINISMI,

Triumphantem Ecclesiam impugnantis, De-
monstrata, ac Refutata.

PRÆFATIO.

LVTHERO-CALVINISTA, Nominis, Operis
rationem, *Alius quicumque.*

Lectores mihi duo, reposcere duo videntur.

I. RATIO NOMINIS LV-
THERO-CALVINISTÆ.

FFICTA, vt odiosa, Vocabula odi; amo vera & ex re nata. Religionistarum hodie bis gemina fertur appellatio; Vulgarium vna; altera Intelligentium: Vtraque de Vocabulo duplex in publico: ab re autem & veritate quadantenus vna; nec admodum in publico.

I. VVLGARES ab Luthero LVTHERANOS primùm, heu, nouimus: deinde CALVINISTAS ab Caluino descendere cognouimus: LVTHERO-CALVINISTAS verò necdum adhuc quidem inaudiuimus. Nimirum, fortè quia nullus hucusque extitit vocabulo Luthero-Caluinus, qui suo hoc sub nomine doctrinam intulisset novam; aut vtriusque conciliatæ Sectæ duxisset familiam. Qui si vsquam apparuisset hauctenus; iam dudum, reor, sese nec Germania dixisset Lutheranam, nec pars Germaniæ & Galliæ, Britanniaque tota Calvinianam: sed vnà mecum sese nominarent, aut nominari sinerent à potiore, LVTHERO-CALVINISTAS.

)()(2

Ita

AD LECTOREM.

Ita namque *Res & Doctrina* vtrorumque Sectariorum ac *Sententia*, (paucis exceptis) sunt comparatae; vt ab iisdem compositis id compositi nominis ferre necessarium debeat: Aut, si nomen id fugerint, Rem prius, vnde vocabulum existit, fugisse oporteat: Aut Re ipsa sic testante & clamante Nouatoria, ipsi de nemine conquiri iure possint, qui hoc eos nomine Nouo nuncuparit.

Vulgò tamen hæctenus suum cuique vocabulum hæsit; istis Lutheranum, his Calvinianum: Nec valdè improprium; vt natutis minus gratum.

II. INTELLIGENTIORES autem EVANGELII titulo speciosiore suam affectant Sectam palliare. Sed & isto geminato, & cum discrimine: Quo ipso tamen in Sectariz reprehensionis discrimen grauius incurrunt Scyllæum, cupientes vitare Charybdin.

EVANGELICI audire omnes ambiunt; simul in istud abeunt diuersi. Inciduntque sese discrimen: 1. Vt *Lutherani* solùm audire velint EVANGELICIS. 2. *Caluinista* verò, vt altius sapientes, etiam REFORMATI EVANGELICI.

Id tum coeptarunt; Cùm ab anno 1569. Heidelbergæ seipsos, ex Lutheranis factos Calvinistas, distitarunt in publico REFORMATOS EVANGELICOS (huc sapientiz profecerant post SAPIENTIAE titulum octennio antè impostum Heidelbergensi Academiae) Cùm Palatinum, Reformatorem Euangelicum primum, cognominarunt PIVM: Cùm Canoniorum Collegium extindtorum Heidelbergæ, dictum aliàs semper ad SANCTVM SPIRITVM, instituerunt appellare AD SPIRITVM, omisso prænomine SANCTI:

III. EGO tertio vtrisque nomine, CALO, LVTHERO-CALVINISTAS. Nec me huiusce vocabuli inuentorem facio; et si frequentatorem primum, & istius Operis mei titulatorem. Neque hoc abs RE, aut RATIONE; aut vllius cum INIVRIA.

I. NON ABS RE: Quia perpetuâ quâdam Inductione per singulas quâ Controuersias, quâ particulares Controuersiarum Quæstiones eundo, manifestum reddo, ac irrefutabile, e quibus in quæstionibus, & quatenus Lutherani & Calvinista inter sese Contra Romano-catholicos consentiant aut Omnes, aut Plerique, Potiores, aut Pauciores. Vnde necesse est, vtrisque sibi ipsis nomen parere isthoc, LVTHERO-CALVINISTARVM. Quia autem à potiore fieri denominatio rerum assolet; quantum non iustior tantum, sed magis etiam necessaria, planeque propria Vtrisque vna est illa Nomenclatura? Praesertim cùm ad eò in vnaquaque quæstione totis animis ac votis, re tota, ac sæpe verbis conceptis & sententiis Synodaliter definitis, velut coniurati contumaciter conspirent vnâ omnes contra Romanam, primæuam & Catholicam Ecclesiam.

I. Testis HARMONIA CONFESSIONVM FIDEI Orthodoxarum, scilicet, & Reformatarum Ecclesiarum, quæ in præcipuis quibueq; Europa Regnis, Nationibus, & Prouinciis sacram Euangelij doctrinam PVRE profitentur: Sic eam Geneueas in-

PRÆFATIO AD LUTHERO-CALVINISTAS

scripserunt, ac euulgarunt anno 1581. Redduntque ibidem *Catalogum Confessionum, ex quibus ea Harmonia est concinnata iuxta seriem temporum, quo singula scriptæ sunt & editæ.* Et has accensent vndenas: 1. *Augustanam* anno 1530. articulorum 21. 2. *Helueticam priorem* anno 1536. capitum 21. 3. *Basileensem* anno 1532. articulorum 11. 4. *Helueticam posteriorem* anno 1566. capitum 30. 5. *Saxonicam* anno 1551. articulorum 23. 6. *Wirtembergensem* anno 1552. capitum 36. 7. *Gallicam* anno 1559. articulorum 40. 8. *Anglicam* anno 1562. articulorum 21. 9. *Belgicam* anno 1579. articulorum 37. 10. *Bohemicam* Capitum 20. 11. *Suevicam* cap. 23. Quæ Confessiones cum tam Lutheranae sint, quam Calvinianae; manifestum euadit, earum Confessionistas esse Lutherocaluinistas oportere.

2. Testis sit iuxta Confessiones *Cursus Theologicus Ioan. Scharpii Scotobritanni, compositum, & Genæ excusus anno 1620.* qui iuxta prædictas Confessiones Lutherocaluinisticas disceptat, atque decidit Communes Lutheranis & Calvinianis quaestiones; proprias paucas.

3. Testis est Abraham Scultetus, Palatini Electoris postremi infelix Concionator aulicus & Consiliarius, suis in Decadibus historiae Reformatarum Ecclesiarum, quarum inde ab Lutheri Apostasia repetit origines, ducitque per præcipuos eiusdem Sectatores, ordine temporum consecutos.

4. Testis, (vt complures omittam domesticos Heidelbergæ) accedit ipse Fridericus III. Palatinus, Calvinismi in Palatinatum inuektor ac protector: in sua ad Catechismum Heidelbergensem Præfatione, his verbis; *Ab iis, qui nos proximè antecesserunt, Cognatis nostris, Palatinis ac Electoribus, (qui Lutherani fuerant inde ab Friderico II.) varia utiliter & piè instituta sunt: tamen non ea adhibita est diligentia in illis exequendis, &c.* Lutherana commendat instituta; ad quæ acciuit & Calviniana; Vt Lutherocaluinistas, etsi minus de nomine, at re ipsa dicendos eos nemo non videat.

II. NEC ABS RATIONE Lutherocaluinistas appello. 1. Quia sicut Lutherani, ab facta in Comitiiis Spiræ, anno 1529 Principū nonnullorū Protestatione, PROTESTANTIVM sibi suisque nomen pepererunt: Sicut ab oblata in Comitiiis Augustæ, anno 1530. Confessione CONFESSIO NISTÆ vocari cœperunt: Sicut ab Euangelii iactatione sese EVANGELICOS appellarunt: Ita Friderico III. in Augustanis Comitiiis pro hæretico proclamato; verū ab Lutheranis, (vt infirmo in fide) suscepto in sortem partemque Confessionis suæ; continuoque post toto Palatinatu Reformationem vrgenti (pulso Lutheranism) ab Confessionis Augustanæ communione sese Palatini EVANGELICOS; ab inuecti Reformatione Caluini REFORMATOS distingarunt: & sic audire hodieque amant. Verū quid *Euangelici Reformati* re ipsa sunt aliud, quam *Luthero-caluinista*?

2. Nouimus Lutheranos esse dicique velle *Protestantes, Euangelicos, Confessionistas*: At ambiunt & Calvinistæ videri, dicique iidem. Et iam diu Lutherani hos pro talibus agnouerunt, & acceperunt in & Synodis, & nupera rebellium VNIONE;

PRÆFATIO AD LECTOREM.

teste Anhaltina Cancellaria, & Consiliis Heidelbergensi in Cancellaria reperta. Quodque caput est; communes Vtrorumque Opiniones fidei pleræque, compluraque Synodalia Decreta communia tenentur. Transeant igitur in commune nomen *Luthero-caluinistarum*; qui in & Nominum, & Titulorum, & Originum, & Synodorum, & Dogmatum, & Vnionis Communem iam diu concesserunt; Qui in parem Ecclesiæ Christi, Imperiique perniciem conspirarunt, in vtriusque euastationem irruerunt: Et perripissent; nî DEVS illorum conatus euertisset. Hac ratio appellationis *Luthero-caluinistarum*.

III. AN INIURIA? Nulla inquam. Docet id facta relatio; docet Sententiarum hoc in Opere meo Luthero-caluinisticarum Inductio & demonstratio; docet Luthero-caluinisticarum consultationum communio, coniurationumque Reuelatio facta. Si tamen Iniuriam irrogari clament; eam sibi impudent: qui, ut rurtur, ipsi malum sibi cacarunt, dum & Scholasticè, & Ecclesiasticè, & Politicè discordes concordant in euersionem Theologiæ, Ecclesiæ, ac Politicæ Romanæ.

DICES. Discordes sunt, ut qui maximè, Lutherani & Caluiniani.

Noui, inquam: Idque & hoc in Opere Luthero-caluinistico doceo: Verum ita, ut in perpaucis discordes; concordantes autem in plerisque, esse demonstrentur; indice teste à me confecto.

II. OPERIS HVIVSCE
RATIO HÆC EST.

I. *Non scribo hæc Lectoris oblectandi gratiâ; sed causâ vel Informandi nescientem Verâ; vel Confirmandi rectâ sentientem; vel Infirmi perniciter vtriusque repugnantem.*

Sed pugnas hoc in campo iam diu, sæpeque pugnatas iteratò pugnare videbor.

AT, nemini pugno: pugnas solum recolo; & spolia lego: breuique in Synopsi collecta propono.

II. *Deinde PATRIÆ SERVIRE mea studeo Palatina; & in hac tum Pasto-ribus, tum Ouibus.*

1. PASTORIBVS compendiosum paro subsidium ad Controuersias Synop-
ticè recolendas animo: ad efficaciter proponendas populo: ad minuendas in Ma-
gna Volumina impensas, & has seu vigiliarum in euoluendo, seu pecuniarum
in coëmendo.

2. OUIBUS, præsertim Palatinis: ut, (quæ ad Catecheticas controuersia-
rum conciones aduefactæ, eas altè combiberunt) habeant in hisce meis sui spe-
culum Luthero-caluinismi; & nostræ Orthodoxæ Fidei: in quo vel ab Pastori-
bus audita recolant; aut elapsa memoriæ reuocent; aut minus intellecta penitus
perspiciant; aut ignorata discant.

3. Nî fallor, obstupescet, cohorrescet omnis Electa anima, natioque Luthe-
ro-caluiniana ferè omnis: & vix credet ipsa sibi, vix mihi; se ita credere; aut Lu-
thera-

PRÆFATIO AD LUTHERO-CALVINISTAS

theranam cum Calviniana, aut hanc cum illa Sectam sese sectari. A deo collecta hæc compendia, & intellecta, animos ferient acrius; & altius penetrabunt; & perspicua breuitate efficacius demonstrabunt.

AGE BONE PASTOR ouium Palatarum:

Ecce Tibi, secundum Deum, laboraui; præsertim vt cui Volumina grandiora seu parare pretio, non suppetit: aut euoluere lecta, minus vacat; aut contrahere fusa; aut sparsa colligere; aut ad tales Confamilium rerum Titulos reuocare non licet, libetue. Si vis; vtere *Partis* ab Illustrissimo Bellarmino; *Paratis* à me; sicque *Partiis*, & *Contractis*. Vtere Compendio; senties, quod absque dispendio; quin perutili impendio ad multorum salutem, & maiorem Dei gloriam.

III. *MODVM* hunc teneo, *talem*. 1. *Luthero-caluinismos Verorumque sapius verbotim; subinde summatim propono: Orthodoxam subiungo doctrinam, & hanc Demonstratam*: Idque in *Luthero-caluinista & Genealogia ex Variis*; in illo tamen, quam in hac, diligentius: in *Antichristo ex S. Scripturis solis*; in *Antipapista Mendace*, ex notoritate, sine seipso notis.

2. *Luthero-caluinistica firmamenta cause, SVASIONES appello, vt quibus Veri nil inest: Ideoque refello; straminea, aut plumbea eleuo, aut despicio: Vel quòd Obgannium experietem Luthero-caluinisticum, (sicut: se talem profiteri allibuerit) Vel, quòd tanta subinde per seipsam elucescat hic Absurditas; isthic Impietas; alibi Futilitas; plerumque Fallitas aut calumniosa, aut blasphemata; non raro contradictoria eiusdem Varietas; sæpè plurium, alia opinantium Andabatarum, Diuersitas: Vt quæ seipsa confodiant, velut in gladium proprium incubuissent Saulina. Hic interim.*

Do Multa Magna Paucis.

3. *Antiluthero-caluinismos, hoc est, in quibus Lutherani & Calviniani dissent; & digladiantur, solum in aëre; non discepto: Suas ipsi Antagonis antagonizent; est vel in tartaro.*

IV. *HOC SPERO ET SPECTO: quòd multi qui in meo Luthero-caluinista, Falsitatem & Veritatem iuxta Demonstratam synopticè conspexerint: 2: Qui in Genealogia, nostratum hæreticorum originem ab damnatis olim Hæresiar-chis descendere perspexerint: 3: Qui in Antichristo, quæ Christi, quæque Luthero-caluinismi sunt, esse contraria intellexerint: 4: Qui in Antipapista Mendace calumnias, tycophantias, & blasphemias sectariorum vel attigerint: 1: Qui in Thomachia blasphemam Impieratem: 2. In Ecclesiomachia virulentam Dir-tatem: 3. In Mysteriomachia sacrilegam Temeritatem: 4. In Charitomachia desperatam Fidem, simul & præuultuosam cogno, int: SPERO, inquam, quòd*

PRÆFATIO AD LECTOREM:

quòd multi sentire, Viuere, Facereque cum talibus, (nà seipfos desperànt)
exhorrescent.

V. Quo certior Labori meo fructus; animarum conuersioni salus; Gra-
tiæ Dei Gloria respondebit. ITA VOVEO. Vtere: Fruere; Va-
le, & *Vine diu; sed Vine DEO*: Nam viuere Sectis, Mors est.
VIVE DEO.

COPPENSTENII
 LVTHERO-
 CALVINISTICA
 THEOMACHIA,
 DE TRIUMPHANTE
 ECCLESIA;
 HVIVS SVNT VERBUM
 DEI, CHRISTVS, SANCTI, ET
 ANIMÆ PURGATORIA.
 PRÆFATIVNCVLA.

INSTITVENTI mihi vniuersam cui nostri inclinati Nouatorum, LVTHERI in primis ac CALVINI Assellarum, Theologiam, seu verius Theomastygiam, perbreuii comprehensam Synopsi, dare sub aspectum, ac in vsvm familiariorē, ad hereticorum reductionem allaboraturis Parochis, ceterisque compendio sine dispendio gaudere solitis; quò cuique manifestior euadat impia VTRORVMQVE DISCORDS CONCORDIA; quæ vnum ipsis commune, hac atate nostra, parit nomen LVTHERO-CALVINISTARVM; Deinde ut perpetua Romanocatholica Fidei Constantia atque Concordia emineat illustrior: Is mihi PARTIVM ORDO visus est commodior, ut exequeretur ista:

- I. De Ecclesia Triumphante; in *Theomachia*.
 - II. De Militaribus Ecclesiæ statibus; in *Ecclesiomachia*.
 - III. De Militantis Ecclesiæ Sacramentis; in *Mysteriomachia*.
 - IV. De Militantis Ecclesiæ Coronide, seu gratia: in *Charitomachia*.
 De singulis autem dabo libellos quatuor.
 - I. Luthero-caluinistam.
 - II. Antichristum Luthero-caluinistam.
 - III. Genealogiam Luthero-caluinistam.
 - IV. Antipapistam Mendacem.
- HVC TV ME DEVS ADIIVA:
 FAVETO MARIA, COELITVMQVE
 cæteri Fauete. Vobis milito; Ecclesiæ
 mea Scripta SVBMITTO.

A

I. DE VERBO DEI SCRIPTO, TRADITO, AC INCARNATO.

QVÆSTIO I.

*Qui sint Canonici S. Scripturae libri:
quaque Vulgatio proba?*

LIBERTINI, ex Luthero prognati, autibus Coppino & Quintino Picardis Sutoribus; itemque Galjar Schyvenfeldius nouum orbi monstrum hæresios effuderunt istud, teste Frid. Staphilo lib. de Concordia discipulorum Luth. & Petro Palladio lib. de hæresibus: Dei Verbum Scriptum, vt Literam occidentem, repudiari oportere; soliusque interni Spiritus Criticis suo quædamque subauscultare. Idemque Scripturis palliant speciose.

LUTHERVS & in primis CALVINVS lib. contra Libertinos: cap. 9. sicut stylum in hos certatim exauerunt: ita vnanimi libidine calumniandi Ecclesiam Dei, eandem fanatici Spiritus sacrilegam vesaniam nobis Romano-catholicis impudentissimè impingere nihil eubuerunt. Vt qui ait CALVINVS initio lib. aduersus Anabapt. dicamus, sacrosanctas Scripturas missas fieri oportere, vt Auctoritate hominum ac quiescamus. LUTHERVS lib. de Conciliis. Papa Sacram Scripturam in puluere ac cono sepeliit, & Doctrinam Christianam panem integram deleuit. Vide meum Mendacem Antipap. p. 1. quest. 1.

SVADENT Libertini istis præcipuè:
1. Ex 2. Cor. 1. Fecit nos Ministros Noui Testamenti: non Litera, sed Spiritus. 2. Ier. 3. Dabo legem meam in mentem eorum, & in corde eorum scribam leges meas. 2. Cor. 3. Epistola vos est scripta in cordibus vestris, qua scitur & legitur ab omnibus. 1. Ioan. 2. Vnctio spiritus docebit vos de omnibus. 3. Isa. 54. Dabo omnes filios tuos doctos à Domino. Et factum est ita: 1. Thef. 4. De caritate Fraternalitatis non necesse est scribere; ipsi enim à Deo didicistis. Ioan. 6. Erunt omnes doctibiles Dei. &c.

AVTOR. Ecclesia Orthodoxa, id est, Romano-catholica Verbum Dei scriptum sacrosanctè, ex quo accepit, semper retinuit, sub Custode S. TRADITIONE; & illud iuxta mentem sensumque orthodoxum, S. Spiritus via Magisterio, explicauit ac prædicauit vnanimi ac vniuersali cum consensu. Verum quæ duo insunt vni Verbo scripto, ea separari non debent: Litera & spiritus. Litera namque sola multos occidit Nouatores: Spiritus verò in Litera vivificat, vt verè sint verba vitæ: ipsaque stabilis ac certa Fidei Regula; sed Partialis: Consensus vniuersalis Ecclesiæ Docentis vt SIC, siue TRADITIO si accesserit, vt accessit, iam continuò Opus Dei perfectum constitit, vt nec portæ inferi aduersus illud valuerint vnquam præualere.

Quò vanior, ne dicam infanior, est Libertinorum iactantia: certior autem Ecclesiæ doctrina & Constantia negantis habendum illud pro DEI Verbo, quod priuatim cuique ad cor loquitur spiritus: Sed hoc solum quod à DEO Reuelatum consistit tum in scriptis Prophetis, Evangelicis, & Apostolicis; tum in Traditionis ab Ecclesia, ex infallibili S. Spiritus Assistentia promanantibus. 1. Quia Prophetæ, Christus, Apostoli ad tribunal S. Scripturæ prouocarunt, non ad interni Spiritus iudicium. Deut. 7. Ies. 8. Mat. 2. Luc. 4. v. 21. Mar. 12. Mat. 22. Ioan. 5. &c.
2. Quæ prophetata accepimus, certa e-

uenit.

uenisse tenemus: at privati spiritus critica, ut alicui in se certa quædam forent; nobis tamen incerta manerent; nisi diuinitus confirmarentur: Sicut quæ iam prophetica tenemus, certissime euenisse Deo est testatus: ut docet *S. Aug. l. 18. Civ. c. 41.*

3. Consensum quoque mirificum & scriptorum, & seculorum, videmus, ut in uno spiritu. 4. Accedit vindex Deus Scripturæ contra profanos illius abufores ac temeratores, dire de celo punitos. 5. Et verò cum omnis Respub. legibus scriptis regatur; planè conuenit & Remp. Christianam diuinis Decretis, scripto declaratis, gubernari.

6. Demum vide age Lutheri in S. Scripturam reuerentiam; quam ei pro sua in nos alumnia repono; (nã de Caluino inferius.) Parce mihi Deus in fanda referenti! His ornat TITVLVS illam profanus Hæresiarcharum Centonista Lutherus.

a. S. Scripturæ a verum est Venenum, b. Liber hæreticos vni. c. Charta Infortia, d. Larua. e. Praestigatorius facuum, f. Nalus cereus, g. Incerta, h. Inutilis, i. Biblia sunt babilia, Babylonica, k. Biblia rationis, Iudaorum, Ma. humetia, fumibularia, Biblia (sub podice suillo, in le- & meretricio, l. Est liber seruus, m. Sathan, n. Merda Satana, o. terens in laterna &c. a. Tom. 2. Wittenb. f. 111. a. b. In postilla de falsis proph. c. Tom. 2. Wittenb. f. 169. b. d. Tom. 4. f. 135. e. Tom. 2. f. 313. f. Tom. 6. f. 45. g. Tom. 7. f. 115. h. Tom. 2. f. 204. i. ibid. f. 61. k. To. 3. f. 6. l. Tom. 7. f. 155. m. ibid. n. Tom. 2. f. 391. o. Tom. 2. Genes. f. 440.

Dico Ad I. Litera solum dicitur Lex incisa lapidibus; cuius Minister Moyses: quæ occidit dans mandatum, sed non gratiæ auxilium, sicque, Rom. 4. præuaticatores constituit, facitque peccatum supra modum peccans & argens concupiscentiam, Rom. 7. Aug. l. de Spir. & lit. c. 4. Itaque lex ex se sancta est; at occasione accepta occidit. Nouum Testamentum verò nil pertinet ad Literam Veteris Test. confertque gratiam & à peccato liberat &c. Ad II. Illa non tollunt S. Scri-

pturam; sed docent quæ per gratiam, & Spiritum Christi, & Consensum Ecclesiæ sint ad Fidem necessaria. Ad III. S. Aug. intelligit illa de fide in Deum & Christum, ut cuius futuri sint omnes capaces, Deo fidem infundente.

II. De Canonicis libris Veteris Testam.

LUTHERANI. & Magdeburgenses lib. 2. Centuria. 1. cap. 1. col. 51. & Lutherus, & Cinglius in Præfationibus conuersorum ab ipsis Bibliorum. Libros Tobiam, Iudith, Sapientia, Ecclesiasticus, & Machabæorum à sacro Canone auellunt. Sic & Kemnitius in Exam. Trid. sess. 4. Ioan. Brennius in Confessione Wittenb. cap. de Scrip. facta, eos solum libros agnoscunt canonicos, quos Hebræi recipiunt. Et verò prædictos resuscitans, ait S. Hieron. in Prologo Galeato. Lutherus quoque in ass. art. 37. de Purgat. perdidit, Libros Machabæorum nullum prorsum esse auctoritatis.

Kemnitius prædictos libros esse bonos ac sanctos asserit; non tamen infallibiles sic, ut ex iis firma duci argumenta queant. Itaque

LUTHERANI & CALVINIANI simul exauctorant Tobiam, Iudith, Sapientiam, Ecclesiasticum, & Machabæos.

SVADENT istis, 1. Quia Iudæi reiecerunt eos ab Canone, 2. Quia & S. Patrum quidam eosdem repudiarent.

CALVINVS Infit. l. 1. c. 11. §. 8. Arguit mendacii librum Sapientia: tantum abest ut eum amplectatur. Infit. l. 2. c. 5. §. 18. librum Ecclesiasticum solida esse negat auctoritatis Idem & de libris Machabæorum iudicat Infit. 3. c. 5. §. 8. In Antidoto autem Concilij Trid. sess. 4. Tobiam, quoque & Iudith repudiare videtur. Inque his suum sequitur Caprum grex Calvinistarum.

AUTOR. Sacrorum Librorum classis est triplex. I. Cunctis certissima auctoritatis: Ut Pentateuchus, Iosue, Iudicum, Ruth, Regum quatuor, Paralipomenon duo: Esdra & Nehemia duo, Iob, Psalterium 150. Psalmorum: Prouerbia, Ecclesiastes: Cantica, Prophetæ maiores IV. Minores XII. Euangelia IV. Acta, Epistolæ Pauli XIII. Canonicae duæ, Petri una, Iohannis altera.

II. Classis, Minus exploratæ auctoritatis, cunctis, ubique, semper: Vt *Hester, Baruch, Danielis pars, Thobias, Iudith, Sapientia, Ecclesiasticus, Machabeorum, 1. & 2. Marci, Luca & Ioannis partes: Ad Hebræos, Epistola Iacobi, Petri secunda, prima Ioannis particula: secunda, tertia Ioannis.*

III. Classis Librorum ab aliquibus agnitorum pro sacris; sed non publico Ecclesiæ iudicio approbatorum: Vt *Oratio Manasse, 3. & 4. Esdra, tertius & quartus Machabeorum, Psalmus 151. Appendix libri Iob, Pastor Hermetis.*

DICO AD LUTHERANORVM Exauctorationem Veteris Testam. I. quod ipsi contraria militant sacra veterum Concilia inde ab Concilio Carthagini. III. Itemque S. Patres. 2. Figmentum verò Kemnitii implicat contradictionem, statuentis esse Canonicos, & tamen non infallibiles; cum idè sint norma, qua imperitiæ nostræ fallibilitas regatur, ne aberret: At, quæ erunt regula nobis, si sint fallibiles ipsi? Obiectiones aduersariorum triuales, vide apud *Bell. l. 1. c. 13. 14.*

DICIT AD I. S. Aug. 18. Ciuit. c. 36. *Machabeorum libros non Iudæi; sed Ecclesiæ pro Canonicis habet. Dein: tempore Esdræ factus est Canon; at tunc libri Machabeorum nondum erant scripti. Ad II. Innocentius Papa Canonem primus definiuit in Ecclesiâ; quem S. Augustinus, ceterique sunt secuti non igitur reiecerunt.*

III. De lib. Canonicis Noui Test.

II. LUTHERVS, Brent. Kemn. Magdeb. Epistolam Iacobi & Iudæ penitus contemnit, de secunda Petri, de 1. & 3. Ioannis, dubitant; alii variant.

CALVINVS & CALVINISTÆ, in Confessione Pissiacensi art. 3. eandem recipiunt omnes.

AVTOR. Verè Apostolicas ac diuinas esse declarauit Conc. Carthag. 1. Et porro cetera; Sanctique Patres. Neque obiectiuncula Lutherana robur habent vllum. *Bell. lib. 1. cap. 18.*

LUTHERVS in Præfat. Noui Testam. Apocalypsin nec pro libro Prophetico, nec pro A. offitio recipit, cò quod beatus dicat, qui seruant ea que scripta sunt in ea; cum eam nemo sat intelligat.

CALVINVS eam propugnat acriter, & cum eo, desciscentes à suo Luthero Magdeburgenses Cent. 1. l. 2. c. 2. Erasmus in sine notationum in Apoc. anxie conquisit argumenta, vt eam S. Ioanni abiudicet.

AVTOR. Apocalypsis verè est Ioannis: testibus Conciliis Ancyrano, Carthag. III. &c. & S. Patribus quæ Græcis, quæ Latinis. Neque obscura solum vaticinia, sed præcepta etiam moralia continent; vt pote cuius scopus est nos hortari ad perseuerantiam & patientiam in persecutione. Verè S. August. 1. de bono perseuer. c. 1. *Scripturas sic accipiunt, vt suo quodam privilegio, imò sacrilegio, quod volunt, sumant; quod nolunt, reijciant.*

LUTHERANI Epistolam ad Hebræos nec esse Pauli, nec vllius Apostoli contendunt; quod quædam contineat contra Euangelicam & Apostolicam doctrinam. Ita Lutherus in Prologo ad Hebr. Brentius, Kemn. Magdebu genes.

CALVINISTÆ verò, esse Apostolicam pertendunt; Eccius tamen, addubitant. Ita Calvinus Instit. cap. 8. §. 216. impressa anno 1554 & cap. 10. §. 83. &c. Quocirca Ministri in Confessione Pissiaci oblata art. 3. *Canonicam asserunt; sed auctoris incerti.*

AVTOR. Sed vtrique in hoc, aduersantibus SS. Patribus, secuti sunt hæresiarcham Marcionem, iam olim ob id ipsum condemnatum: teste S. Hieronymo in Præfat. ad Titum. Sequuntur & Arium, apud Theodoretum in præfat. ad Hebr. *Bell. lib. 1. cap. 13.*

IV. De

IV. De Vulgata Editione.

LUTHERANI; vt Kemn. ad Trid. Sess. 4. Et CALVINIANI, vt Calvinus in *An- tid. ibid. & Inst. l. 1. cap. 6. §. 11.* Vulgatæ, seu Hieronymianæ, odio editionis, omnia examinati, emendatque volunt ad textum Hebræum; vt quem fontem esse purissimum appellent. Hinc innumeræ, & pugnantés sunt eis versiones; vt Lutheri, Oecolampadii, Bibliandri, Castallionis, Iunii, Tremellii, Munsteri, Bezae, &c. vide *infra quæst. 3.*

AVTOR. At ipse Calvinus *ibid.* coarguit Iudæos, vt qui Lectionem inuertant: quare & iste fons subinde turbidus manat. 2. Quin meliorem esse Latinam versionem ipse fatetur; eò quod Rabbinii, cum addiderunt puncta, pluscula seu odio, seu imperitiâ, deprauarunt. 3. Lutherus in Comment. de nouiss. verbis Davidis ait: *Ommino melius est retinere versionem vsitatam, quam tot nouas cumulari, &c.* In libr. prophetiarum suarum collecto per VValterum Hall, *Paulatim tam multa futura sunt Biblia, quam multi scioli in Hebraica Magistros se profitebuntur.* Nimirum Genes. II. *Qua tibi confusum est labium terra, vocatum est nomen eius Babel. Iuxta illud: Confusuramur linguam eorum, vt non audiat vnusquisque vocem proximi sui.* At e contra Romano-catholicis, *Ecce vnus est populus, & vnum labium omnibus.*

V. De Autoritate Versionis.

LUTHERANI volunt Lutheri versionem haberi pro authentica. Sic in Decreto Lipsiensi Melanch. Pomer. &c. subscripserunt.

II. ZWINGLIANI, Anabaptistæ & Calvinistæ nullam habere volunt authenticâ: teste præfat. Tigurina editionis.

III. Lutherani tamen & Calviniani iungunt, vt Kemnit. & Calvinus exagitant Cõc. Trid. sess. 4. quod solam vulgatam iubeat

esse adprobatam. Sic & plures alii: quorum mendacia vide in *meo Mendace Antipap. meo. p. 1. quæst. 1.*

SVADENT istis 1. Quia potius credendum fontibus Hebræis & Græcorum, quam ri- uulis interpretum. 2. Huc plura coaceruant loca, quasi deprauata.

AVTOR. Hieronymiana versio probatur in Conc. Tridentino, ab vsu probato plus mille annorum continuo: & ob testimonia S. Patrum. 2. Hebræi Hebræam, Græci Græcam suam obseruarunt authenticam: quò magis & Latini latinam habeant oportet. 3. Hebræa lingua vix paucorum est in Cõciliis; Latina, omnium. 4. Solenne autem est hæreticis, vt velent suas corruptelas, ad fontes sese Hebræos, Græcolue referre.

DICO AD I. Fontes turbarunt tum Hebræi tum Græci: Latina autem Ecclesia vt in fide constantior; sic in sana versione custodienda fuit obseruantior, quam Græca, &c. Ad 2. Vide *Bellarmin. libr. 2. cap. 11. & 12.* Particularia enim prætereo: cum ex vniuersâ genere quæstionis constare queunt.

VI. De Vulgatis Linguis S. Scripturae.

LUTHERANI, Calviniani, cæterique Nouatores; vt Brentius *In Confess. VVirtemb.* Calvinus *Inst. 3. cap. 20. §. 33.* Kemn. ad *Sess. 4.* conclamant, In omni lingua edi licere, & debere S. Scripturam legi, atque cantari.

SVADENT istis. 1. Quia, 1. Cor. 14. *Si incertam vocem det tuba, quis parabit se ad bellum? Ita & vos per linguam, nisi manifestum sermonem dederitis, quomodo scietur id, quod dicitur? Eritis enim in aëra loquentes.* *Infra Si orem lingua, spiritus meus orat; mens autem mea sine fructu est, &c.* 2. Calvin. *Ha. 29. Mat. 15. Hic populus labiis me honorat.* 3.

Remittit. Præcipit Innocentius III. ut procurer episcopus officia diuina linguis diuersis celebrari ubi diuersarum fuerit linguarum populus. 4. Finis Diuinorum est instructio, Consolatio, Edificatio: quæ nulla sunt in linguæ vsu ignota, &c.

AUTOR. Vulgares versiones non prohibet Ecclesia; sed earum vsum cuiuslibet profuturi non probat. Hebræam tamen puramque Græcam, & Latinam oppidè colit, & obseruat. 1. Quia ab tempore Esdræ vulgaris esse desit Hebræa lingua per 70. annorum captiuitatem Babylonicam: attamen Lex in sola Hebræa prælegebatur populo. 2. *Esd. 8.* Sic etiamnum hodie assolet Iudeis. 2. Quia Apostoli omnibus linguis prædicarunt; at solum Hebræam & Græcâ scripserunt; forsân & Latinâ. Et Paulus Romanis Græcè scripsit. 3. Cõmunicatio nationum vnitasque fidei rectius seruatur in communissimis linguis. 4. Quia Inconuenientia plura se dant ex vulgarij vsu linguarum. *Bel. cap. 15.*

DICO AD I. Ibi agitur de Exhortatione spiritali: non præcipuè de Officijs diuinis. Ita S. Patres, Cypr. Aug. Bas. Amb. &c. Deinde Officia sat est si vnus, aut plures intelligant, & respondere sciant. *Demum* de Canticis spiritualibus ibi potissimus est sermo, de laude Dei, oratione gratiarum actione: hæc popularia sunt; Officia verò Clericalia sunt.

Ad II. Non laborum solorum, nec intellectus solius oratio; sed cordis puri & affectus deuoti, honorat Deum; etsi non intelligatur ab orante seu audiente illam.

Ad III. De sola Hebræa & Græcâ ibi fit sermo; non de vulgaribus.

Ad IV. Finis præcipuus Diuinorum officiorum est cultus Deo debitus ab Ecclesia: at Cleri est populum docere, solari. &c.

QUESTIO II.

Sine S. Scriptura per se ipsam intellectu facilia & aperta?

LUTHERVS in præfat. assert. artic. *Scriptura per se clarissima, facillima, apertissima est sui interpreti, immo omnia probans; inuisans &c.* Dicit ibid. clarior rem esse omnium Partium scriptis. Addit amen a. 1. 1. Si quid hæc sit obscure, explicari alibi: 2. Item clara per se, obscura sit suis, e. bis & infidelibus, obprium aff. cum; 3. Breuius in proleg. contra Soto, obsecu am subinde v. deti ob ph. a. f. e. Hebræis & Græcis. Sic plerique Lutherani.

CALVINISTÆ, apud Ioan. Scharpium in cursu Theol. controu. 7. de Scriptura, ad Iacobum Angliæ Regem anno 1620. *In verbis sæpe difficultas: at in rebus articuli fidei manifesti.* 2. *In se scriptura est perspicua; at nobis difficilis, ob cecitatem, & ignorantiam, aut curiositatem, quod expressis in ea non contenti curiosa indagamus.* 3. *Dogmata quædam in se sunt obscura, ut de Deo Trinuno &c. Quatenus tamen expediat, ut ea cognoscamus; sunt manifesta.* 4. *Scriptura claritas, respectu nostri. Interna cordis, orat illuminatione Sp. Sancti; cum naturali acumen omnia sunt obscura. Et ea claritas est fidei, & solida notitia. Exterea, in verbis est posita; Sic dogmata in Scriptura expressa plane sunt omnia, ut ea vel impij, imò & demones ex scriptura intelligant, historicè solus.*

SVADENTISTIS. 1. *Deut. 30. Mandatum quod præcipio tibi, non supra te est, &c.* Breuius, addit, *Ut non sit opus ire Romam.* 2. *Phil. 18. Præceptum Domini lucidum illuminans oculos &c.* 3. *Habem. 2. Pet. 1. firmiorem propheticum sermonem; cui benefacitis attendite, tanquam lucerna lucenti in calig. loco.* 4. *Quod si opertum est Euang. 2. Cor. 4. in iis, qui perierunt, opertum est: in quibus Deus huius sæculi excacauit oculos infidelium.* 5. *Vetus Test. erat liber signatus, Isa. 29. at in Nouo est apertus*

peritus ab Agno, Apoc. 5. Ideo Mat. 27. *velum templi scissum est*, in signum, &c.

AUTOR. Scriptura s. hic facilis est; obscura isthic. 2. Pet. 3. *In epistolis Pauli sunt quadam difficilia intellectu; quæ indocti, & instabiles depravant; sicut & cæteræ Scripturæ: ad suam ipsorum perditionem.* Difficilia, ait, absolutè; non solum indoctis, vt hæretici volunt. 2. Sic S. Patres apud Bell. l. 3. c. 1. 3. Ratio S. Chryf. hom. 44. *in Matt. op. imper.* Quia Deus voluit alios esse Magistros, alios discipulos. *Deinde* Ne elata non tam utilis, quam contemptibilis foret. *Item* quò ad Res, obscura est in altissimis mysterijs: Quoad Modum, sæpe videntur contraria loca; Verba sunt & orationes ambigux; Imperfectæ; Præpostera in ordine; Hebraïstai. 4. Si clara; cur Lutherus, Calvinus, &c. tot tantaque Commentaria in eam fuderunt? Vt Osiander contra Melancht. dicat, de sola Iustificacione secundum Scripturas! ultra XX. sententias versari diuerfas. Vnde Lutherus lib. contra Zvving. & Ocolamp. *Si diutius steteris mundus, iterum fore necessarium, vt propter diuersas interpretationes, quæ nunc sunt, ad conseruandam Fidei Vnitatem, Conciliorum Decreta recipiamus.* Idem in præfat. ad Psalmos: *Nolim id de me præsumi, quod nullus adhuc præstare potuit sanctissimorū & doctissimorum, id est, Psalterium in omnibus suo legitimo sensu intelligere & docere.* Multa sibi reseruauit Spiritus, quò nos semper discipulos habeat: multa solum ostendit, vt alliciat: multa tradit, vt afficiat. Infra. Scio esse impudentissima temeritatis eum, qui audeat profiteri, vnum Scripturæ librum à se in omnibus partibus intellectum. Similia Brennius, Kemnitius, &c.

DICO AD I. De tota Scriptura quæritur; non de sola Mosaica lege: vnde ex parte malè de toto concluditur. Deinde S. Patres id capiunt de facilitate implendi mandata Decalogi: *Tert. Orig. Ambr. Chry. &c.* Alij de facilitate Intelligendi id accipiunt; vt *Abulensis &c.* Ideo subditur: *Prope est sermo in ore, in corde tuo:* nam Decalogus est legis naturæ. Dauid, vbi difficilem sibi legem dicit, respexit ad totam Scripturam.

AD II. Idem è contrà orauit, Psal. 118. *Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam.* Psal. 135. *Faciem tuam illumina super seruum tuum, & doce me justificationes tuas.* Clara igitur lex Moysis est per se, quoad literam, sensum literalem, & omnem sensum per accidens, si illuminatio DEI accesserit. Sensus enim literalis iam est expressus; vt, *non occides:* iam implicitus, dum idem prohibet iram.

AD III. Scr. intellectæ illuminant; ideo Eunuchus ait: *Quomodo possum, si non aliquis ostenderit mihi?* Eunt in Emmaus illuminati facilè Scripturas intelligebant. Deinde à Prophetiis veteris Testam. malè inferitur de tota Scriptura: Neque illa temper clara est; teste Eunuchò: quia 2. Cor. 3. sub ænigmate prophetabant de Christo: ideo iubet, Ioh. 5. *Scrutamini scripturas.*

Apocalypsin, Daniele, Ezechiel, quis sat vnquam intellexit? Ideo laudantur *Ascendentes:* Iubentur *Scrutari.* Monètur, *Quòd omnis prophetia scripturæ propria interpretatione non fit.* &c. Rom. 11. *Quis enim cognouit sensum Domini?* I. Cor. 12. *Nūquid omnes Doctores.* &c.

AD

AD. IV. Agitur ibi de Euangelio Prædicato infidelibus: non de scripto. Vnde I. Cor. I. Nos prædicamus Christum crucifixum; Iudæis scandalum; Gentibus stultitiam. Deinde; Clara prædicatio; sed incredulis obscura Fides: quia Scripturam vel non intelligunt, vel non credunt. Indicabat id velamen, Moysis faciei oppantum. Demum: Mysteria credentibus sunt certa omnibus; multis clara: Scripturæ tamen non multis; minus omnibus liquet.

AD. V. Iam liquet scriptura credita, quoad verba, sensum literalem, & mytheria præfigurata aut prophetizata. Ipsa Apocalypsis cui aperta est? At credita est, & exposita Ecclesiæ sat liquet.

QVÆSTIO III.

An sit cuiusvis Biblia legere, & Interpretari?

LUTHERANI & CALVINIANI iuxta, caterique, I. Sibi sumunt Scripturam è quaivis in quamlibet linguam vertendi licentiam: item Hebræam, Græcamque, Latinamque interpretandi ad libitum. Hinc à vera lectione ac Interpretatione in diversa abeunt, ac obscèrè discrepant in & verbis, & sententiis, quin & libris quoque; Scripturarum mutatis, mutilatis, omissis, eiectis, additisque novis. Liquet è iusta superius allata eorum querela: Cui addit Lutherus ibid: *Istis nihil proficitur, nisi quod discrepantia lectionum turbat memoriam, remoratur studium, ac in multis locis incertiores dimittit legentem, quam fuerat.* Rauchlinus in Concord. hebræ. *Multa translationes Bibliorum prodeunt; quas melius fuisset non natus esse, vel statim interisse.*

SVADENTISTIS communem vulgo lectionem fieri Scripturarum. I. Quia Mandat omnibus Dominus, Ioan. 5. *Scrutamini Scripturas.* 2. Beroënses Act. 17. *quotidie scripta-*

bantur scripturas. 3. Dominus oratione sua ostendit, plus inesse luminis divini parvulis & abiectis, quam sapientibus & clavis. Matth. 11. Ergo.

AVTOR. I. Prælegere, & exponere Scripturas proprium est ad hoc deputatis & instructis. I. Quia in Ver. Test. Sacerdotum erat, Tuba canere, docere populum, consulere Deum, responsa Deo ferre etiam ad sanctissimos. Iosu. 6. Deu. 24. 2. Reg. 14. Malac. 1. *Labia Sacerdotum custodiunt scientiam.* In nouo Test. Epl. 4. *Constituit Deus. QVOSDAM, non omnes, Doctores et Pastores, ad consummationem sanctorum, in adificationem Corporis Christi.* Proinde, Act. 20. *Attendite vobis, & uniuersa gregi, in quo posuit Vos præ omnibus. Deus &c.* 2. Tim. 4. *Attende lectioni, adhortationi, doctrinæ.* 25. 2. S. Hieron. l. 1. contra Pelag. queritur hæreticos; quibus plebis sibi colligant fauorem; scientiam legis quibuslibet, etiam mulierculis, tribuisse. Idem insinuaturfætitatum, lac. 3. *Nolite fieri plures Magistri, nec Sciens, quoniam maior iudicium sumitis.* 3. S. Pettes, ut S. Hilar l. 2. de trinit. et. l. 2. ad Constantiam: S. Hieron. in Gal. 1. S. August. l. 11. Confess. c. 25. &c. docent; Non aliamde tot ortas hæreses, & schismata proleminata; quam quòd quivis Scripturam legeret, iudicaret, & sua ad commenta commodaret.

II. Vnum demus in Exemplum Lutherum, Magistrum vulgaris Magisterii super Sacras Scripturas, quem ipse in interpretando deferat honorem Scripturis. I. Blasphematur subinde: Vt Tomo 2. Wittembergensi fol. 226. b. *In principio creavit Deus cælum & terram: id est: voravit cucullum chryseati cum pla-*

mis & omnibus: **Der Guckgang hat die Grassmuck gefressen.** Idem to.

2. Ieneā. f. 404. b. *Vos estis lux mundi*: id est: *Sercus in laterna*. 2. Verba depravat: testis Georgius Dux Saxonie in præfat. ad Nouum Test. Embleri, vbi notat ultra sexcenta loca ab Luthero deprauata: vt lla. 9. est *Deus fortis*; is ponit, *Virtus Patria*: quasi Christus non esset Deus. Gal. 5. Omisit in donis Sp. sancti, Patientiam, modestiam, continentiam. 3. Sententias omisit: vt i. Ioan. 5. *Tres sunt, qui testimonium dant.* &c. 4. Partes omisit: vt Dan 3. versus 66 & partem Esther. 5. Capita omisit: vt Danielis duo vltima. 6. Libros exautorauit, vt Iudith, Sapientie, Tobie, Ecclesiasticum, Baruch, Machabæorum lib 1 & secundum, Epistolam ad Hebræos, Iacobi, Iudæ, Apocalypsin, to. 5. fol. 515. 6. to. 2. f. 188. a.

III. Vt omninò iuste quærat P. Becanus in Manuali controu. lib. 1. c. q. 1. 4. *An Lutherani & Calvinista habeant Veram Scripturam?* Negat. Sicque probat. In Scriptura tria spectantur, Canon, Versio, Interpretatio.

1. *Canonem* non habent; quia in hoc dire & procul inter sese dissident, ac digladiantur: nec vtrorumque Canon est ab Ecclesia vnquam adprobatus: ad eò is diferepat etiam à S. Patrum Canone præscò ac primæuo.

2. *Versionem authenticam* non habent: patet supra; multas numerant, nullam undique omnes probant; alij alias culant: *Lutheranam* carpunt Tigurini, *Osiandri*, *Bucerus*, *Munsterus*, *Lutherus* post annos XX se errasse crebrò, fatetur. *Bezanam* damnat Castalion, *Huberus* &c. *Castalionam* dānat Beza, *ridet*, &c. *Münst-*

rianam Tigurini, *Pelican*, &c. respñt, &c.

3. *Sensum & Interpretationem authenticam* non habent, nisi quam à nobis accipiunt: vbi abeunt; errant. Vt lla. 4. r. *Bened aut malè, si potestis, facite*: id est *Luthero*, homo non habet amplius liberum arbitrium, quia id per peccatum Adæ perdidit. Item, Mat. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata*: hoc *Calvinus* vult ironice dictum, q. d. *Ne serues mandata*. Sic pleraque vult dicta à Christo, Inst. 3. c. 24 § 13. *Ecce, vocem ad eos dirigit; sed vt magis obsurdescant: Lumen accendit; sed vt redāantur cæciores: Doctrinam profert; sed quam magis obstupescant: Remedium adhibet: sed ne sanentur.* Item, Math. 26. *Hic est Sanguis meus noui Test.* id est, *Lutheranis, hoc vinum est meus Sanguis*; *Caluinistis, hoc vinum significat meum sanguinè*: *Plessæol.* 4. Euch. c. 2. *hæc est illa mors & passio, quam paulò post sustinebo.* Idem Act. 2. *Non derelinques animam meam in inferno*, id est, *Beza: cadaver in sepulcro.* Item Heb. 9. *Honorabile Connubium in omnibus*, id est *Caluino & Beza, est honoratum & licitum in omnibus catusuis Ordinis.* Malū! Quæ isthæctanta hominum in Diuinis est audacia ac theomachia?

4. Neq; possunt habere sensum Scripturæ veram: 1. Quia donum interpretationis datur tantum in Catholica Ecclesia, 1. Cor. 12. At ipsorum non est verè Catholica. Liqueat seipso, patebit & inf. p. 2. 2. Ibi id reperitur, vbi est donū miraculorū: Sed hoc nō est apud sectarios: ergo nec illud Hæc ex R. P. Becano.

DICO AD I. Solis Legis peritis dictura, *Scrutamini* nō omnibus. AD II. Vtinam Beroënse fat imitemur, perscrutantes, quam dissona S. Scripturis

ris comminiscantur Nouatores. AD
III. paruuli dicuntur humiles doctique;
non tumidi Rabini, captiuare nolentes
intellectum in obsequium fidei.

QVÆSTIO IV.

Controuersiarum fidei quis Iudex summus
in terris?

LVTHERANI & CALVINIANI volunt
Iudicem solum esse Sp. Sanctum in Scri-
pturis loquentem.

Sic **L**VTHERVS in præfata assert. art. 175. *Capite hoc
Euangelium; Quia neque Papa, neque Concilij, neque
vlli hominum commissum est, ut constituat & concludat,
quid sit fides. Ideo debet dicere: vana, tu concludisti cum
Concilio; nunc habeo ego iudicium, an acceptare queam,
nec ne. Quia non stabis pro me, quando debet mori. Et
falsam doctrinam nemo iudicare potest, nisi spiritus ho-
mo. Ideo rex est insana, quod Concilia concludere vo-
lunt, qui credendum, cum saepe nullus vir sit tibi, qui di-
uinum Sp. vel modicum ofsecerit.* MELANCHT. in
Locis c. de Ecclesia. *Cum de Scripturâ sententia dissen-
sio oritur; tunc ipsum verbum Dei est Iudex; & accedit
Confessio vera Ecclesiæ i. e. paucorum, ait, cum Verbo
Dei consentientium. Sic & Brentius in Confes. W. t.
tomb. Ad quem quæ priuatum pertinet, de doctrinâ re-
ligionis iudicare.*

CALVINVS *Inst. 4. c. 9. s. 8. 12. 13.* etiam
Generalium Conc. & S. Patrum Iudicem
facit quemque priuatum.

SVADENT *istis 1. Isa 55. Dabo omnes fili-
os tuos doctos à Domino. 2. Ierm. 3. Dabo le-
gem meam in cordibus eorum. &c. Omnes enim
scient me. 3. Math. 23. Vnu est omnium Ma-
gister vester Christus. 4. Iohan. 5. Ego testi-
monium ab hominibus non accipio. 5. Ioan. 7.
Si quis voluerit voluntatem eius facere, qui mi-
sit me, agnoscat de Doctrina mea, vtrum ex Deo
sit. 6. Ioan. 10. Oves meæ vocem meam au-
diunt. 7. Spiritus autem, 1. Cor. 2. diu-
dicat omnia, & ipse à nomine iudicatur. 8. O-
mnia probare. 1. Thess. 5. quod bonum est, te-
nete. 9. Non necesse habetis, ut aliquis doceat
vos, 1. Iohan. 2. Sed Unctio docet vos de omni-
bus. 10. Ephes. 2. Estis Ciues Sanctorum, &
dom. Dei, superadificati supra Fundamentum
Apost. & Propb. 11. Alioquin Papa foret su-
pra Scripturam, hæcque ab eo robur acci-*

peret. 12. Fides nostra si pendet ab iudicio
Ecclesiæ, nimium debili nititur fundamen-
to. &c.

AVTOR. Cùm eo Spiritu Sancto,
quo inspirati, locuti sunt Sancti, 2. Pet. 1. sit
interpretanda Scriptura; isque omnino
infallibiliter assistat Papæ & Concilio,
seu Ecclesiæ: idem idcirco Papa cum e-
dem summus Scripturæ Interpretas, Iu-
dexque est controuersiarum; iuxta *Con-
trid. Sess. 4.*

I. Quia sic Scriptura Vetus ac Noua
in meo Antichristo. p. 1. q. 1. Et Exod. 17.
Moyses sedit Israëliticæ Caput Ecclesiæ
Iudexque dubiorum circa legem exor-
torum decernebat; non ad priuatum
spiritum remittebat: Inferiores quoque
Iudices causarum minorum maiora ad
vnum cum negotia referebant. Fuit au-
tem Moyses Iudex, & Pontifex, Sacer-
dote Aaron maior, extraordinarius su-
pra ordinarium, vereque Sacerdos, *Psal.
98. Exod. 28. 29. Deut. 17. Si ambigunt
apud te, &c. venies ad Sacerdotem & Iudicem,
qui fuerit; indicabuntque tibi iudicij verita-
tem. Sequerisque sententiam. Quia au-
tem superbiaris, nolens obedire Sacerdotis
imperio; morietur.*

Hic ineptiunt cum Brentio: 1. Esse
preceptum conditionatum: 2. Re-
mitti ad politicum Iudicem; 3. Idque
in causis politicis: AT ibi absolute ju-
betur, pro Sacerdote summo, in causis
religionis ac Legis: Liqueat è textu cui-
vim faciunt Nouatores ex causæ bonæ
desperatione.

II. Sic praxis Ecclesiæ; quæ omnes
omnium retrò sæculorum nouatrices
controuersarum quæstionum hæreses
per Papas, Conciliaque, condemnauit,
Iustu.

sustulit. 1. *Saculo* Act. 15. Ceremoniis Iudaicis antiquandis, contra Iudai-
zantes. 2. *Saculo*. De Paschate cele-
brando, contra Quartodecimanos. 3.
Saculo. De non rebaptizandis hæreticis,
& de absolvendis post Baptismum la-
psis, contra Nouatianos. 4. *Saculo*.
De homousia, cõtra Arium in Nicæno.
5. *Saculo*. In Ephesino, contra Nesto-
rium; in Chalcedonensi Conc. contra
Eutychem. 6. *Saculo*. in Synodo V.
contraplures. 7. *Saculo*. In Synodo
VI. contra Monotelitas. 8. *Saculo*. In
Synodo VII. contra Iconomachos. 9.
Saculo. In Synodo IX. contra alias hæ-
refes. 10. *Saculo*. Schisma Græcorum.
11. *Saculo*. In Vercellensi Conc. & Ro-
mano, contra Berengarium. 12. *Sac.*
in Rhemenfi, contra Abailardum. 13.
Saculo. In Constant. contra Ioachimum.
14. *Saculo*. In Vienn. contra Begados.
15. *Saculo*. In Constant. contra Wicklef
& Husi. 16. *Saculo*. In Trident. contra
Luther. Calv. Cinglianos, &c.

Eundem prorsus ad modum in Vete-
ri Testamento, idem sacrum summum-
que iudicium, Legem concernens, Pon-
tificium fuit atque Sacerdotale. *Exod. 18.*
& 20. Eccl. 12. Malach. 2. Paral. 19. &c.

III. Accedit vnanimis S. Patrũ, ac Im-
peratorũ consensus apud *Bell. l. 3. de Verbo*
Dei. 6. 7. 8. ita decernentiũ teneri oportere.

IV. R A T I O item pugnat inuicta
per sufficientem Inductionem. Quia
sicut in Repub. humana, ex Lege natu-
rali, controuersæ ad Iudicem deponun-
tur: ita porius in Lege sacra apud Iudicẽ
sacrum: Atqui hic ipsa esse nequit S.
Scriptura; non priuatus Spiritus; nec sæ-
cularis Potestas; Ergo supremus Eccle-
siæ Pastor.

1. *Non Scriptura S.* Quia, vt Lex &
Iudex sunt distincta; sic & Scriptura &
Iudex. Atque tamen Scripturæ per
collationem Scripturarum conciliari
queant; non tamen id sine Iudice: ne lis
ex lite nascatur & necatur, citra finem
modumque: Ceu patet in isto: *Hoc est*
Corpus meum. Vide *Staplet. in c. 13. Act.*

2. *Non Priuatus spiritus* cuiusque: vt
doceo in *Mendace Antipapista par. 1. q. 1. nu.*
6. Et in *Antichristo. p. 1. q. 1.* Adde, Si in di-
uinis sufficeret ad dirimendas quæstio-
nes Priuatus cuiusque spiritus; & in hu-
manis quoque Legibus interpretandis
fat foret cuiusque lumen naturale; vt
cum quali sunt sancitæ: At hinc coactiua
opus est autoritate. Quid, quod olim
quoque plures Priuatum spiritum ia-
ctitarint; & falsi, tamen prophætæ fue-
runt? 2. *Paral. 18.*

3. *Non potestas secularis* esse Iudex po-
test: Quia hic nequit excedere suam vir-
tutem dictaminis naturalis. Vide
Bellar. l. 3. De Verbo Dei, c. 9. 10.

Ergo Papa vel Solus, vel cum Eccle-
sia, legitimus est Iudex facer Controuer-
siarum, Plura infra *par. 2. quæst. 17. 18. &c.*

DICO AD I. A Domino scilicet Chri-
sto; non à priuato spiritu. *Vel:* Non quòd
omnes sint omnia diuinitus intellectu-
ri; sed futuros tales, vt corde credant,
quod aure audierint, mouente eos spiri-
tu Dei. Sic *Augustinus. Ad. II. Legem,*
id est Augustino, gratiam Fidei per cari-
tatem operantis.

AD III. Ibi arguit ambitionem Ma-
gisterij; non ipsum Officium.

AD IIII. *Ego non &c.* propter me: at
propter alios tamen accepit à Ioanne,
1. Ioan. 15. *Vos testimonium perhibebitis,*

B 2 I. Act.

I. Ador. *Eritis mihi testes. &c.*

AD V. Docet bonos carere impedimento vitiorum; ob quæ improbi nec per se, nec per alios intelligere possint.

AD VI. Id est, ait S. Aug. Prædestinati audiunt ante mortem vocem DEI. Neque ibi fit sermo de intelligentia S. scripturæ,

AD VII. Cùm certi non simus certitudine fidei, qui verè sint *Spirituales*: Cùm etiam hi non semper illuminentur, quin quædam aliquando nesciant: ideo non ad eos pertinere potest definitivum & ultimum iudicium fidei. Qui tamen iudicet omnia, eum esse spiritalem necesse est, id est, regi à DE I spiritu.

AD VIII. *Omnia; non Omnes*: ideo soli Pontifices *judicant omnia*, sc. dubia. Nam de definitis in Conc. Ierol. Paulus non ait *probate*; sed, *Act. 15.* præcipiebat seruari.

AD IX. Loquitur, non de omni divinarum cognitione; alioquin hic frustra doceret eos quædam: sed de sola accepta doctrina, quam ab Apostolis cooperate gratia Dei cõdidicerant: At verò de nondum accepta docet vñtio.

AD X. Verbum Dei, per Apostolos & Prophetas ministratū, est Fūdamētū primum: at secundarium quoque est Ecclesiæ testificatio; cuius Lapis Angularis Christus: huius veritati primæ revelanti Principiò per se; nunc vt SIC scil. per Ecclesiam testantem & docentem, adhæremus.

AD XI. Iudicare de Scriptura æquiuocum est: sc. 1. Verum ea, an fallum doceat: 2. Quæ illius sit interpretatio; quæque sit ipsa verè Canonica, aut apo-

crypha. Hoc secundo modo; non illo, iudicat Papa vel Ecclesia Scripturam: nam illo priore modo foret supra Scripturam.

AD XII. Pendet à Verbo ipsi^o Sancti Spiritus assistentis Ecclesiæ vsque ad consummationem. Plura infra *part. 2. quest. 15.*

QVÆSTIO V.

Quatenus Verbo Tradito standum, vel abstinendum?

LUTHERO-CALVINISTICA concordia ab nobis discors est in tribus. I. In Scripturis omnia contineri pertendunt ad Fidem & Mores necessaria: ac proinde non opus vllò Verbo Non Scripto. Ita LUTHERVS in Gal. 1. *Nec aliam doctrinam in Ecclesiâ tradi & ausiri decet, quam purum Dei Verbum; Doctores, vel auditores alij cum sua doctrina anathema sunt.* Brentius in prologo cap. de Trad. *Nulla traditio contra, vel præter testimonia Scripturæ, pro dogmate necessaria ad salutem est.* CALVINVS Inst. 4. c. 8. §. 8. *Esto hoc firmum axioma: Non aliud habendum esse Dei Verbum, cui detur in Ecclesia locus, quam quod Lege primum, & prophetis; deinde & Apostolicis Scriptis continetur.* Sic communis similitum.

II. Apostolos quædam, præter Scripturam, instituisse ad Ritus & Ordinem pertinentia; at minimè necessaria, minus præcepta, sed libera: Quæ ad fidem, Moresque necessaria fuerant, scriptis comprehendisse. Ita Kemnitius LUTHERANVS, vbi agit de primo genere Traditionum. Et CALVINVS Inst. lib. 4. c. 10. §. 20. *idem.*

III. Kemnitius ibid, *Nullis certis & firmis documentis probari potest, Qui sint Ritus ab Apostolis traditi: qui etiam ex Scriptura ostendi non possunt.*

SVADENT triplici genere Scripturarum.

I. Quibus iubetur nil addi Verbo Dei oportere. Vt Deut. 4. *Non addetis ad Verbum, quod*

quod ego precipio vobis; nec auferetis ex eo. Gal. 1. Licet Angelus de caelo Euangelizet vobis, praterquam quod Euangelizauimus vobis, anathema sit.

2. Quia Scriptura sufficienter omnia continet. Ioan. 20. Hæc autem scripta sunt, ut credatis, quod IESVS est Filius Dei; & ut credentes saluisiant. 2. Tim. 3. Omnis Scriptura. &c. utilis est ad docendum, & arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, ut perfectus sit homo DEI.

3. Quia Scriptura damnat Traditiones. Ila. 29. In vanum colunt me docentes mandata & doctrinas hominum. Math. 15. Irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram. Col. 2. Videte ne quis vos decipiat. &c. Secundum Traditionem hominem.

4. Ratio. Quia Scriptura data est ut habeamus regulam fidei, ait Aug. 19. Civ. c. 18. At Dei perfecta sunt opera: ergo ea regula perfecta est, & adæquata fidei.

AUTOR. I. Hic duo aduerte: 1. Mendacia, quæ nobis affingunt: De his in meo Mendace Antipapist. par. 1. q. 2. Alterum: Contradictionem, qua scriptos iugulant. 1. Nam Brentius & Kemnit. locis notatis aperte dicunt; Nihil equari posse Scripturis sacris. Kem. Infirmis audacia est, Magni & Autoritati Scripturæ Canonica aliquid æquare. At è contrà Brentius ibid. Negari non debet, neque potest, quin tam Christus multa dixerit, & fecerit; quam Apostoli multa tradiderint, & insinuerint; quæ non sunt ab ipsis literis comprehensa. Kemnitius ibid. Apostolos Ricus quosdam ordinasse & tradidisse Ecclesiis, eorum scriptis certò constat: Et verosimile est quosdam alios externos, qui in Scripturis annotati non sunt, ab Apostolis traditos esse. Atque ita suo pte peculio sibi laqueum parant in suspendium isti.

II. Ipsa NECESSITAS Traditionum docet ipsas, cuiusque probas.

I. Quia Scripturæ sine iis non fuissent necessariæ, nec sufficientes: Nam Traditio fuit Autor condendæ, tradendæq; Scripturæ; jam traditæ verò Custos & ipsa fuit, est, erit. 2. Quia Trad. quædã sunt Apostolicæ tam de Fide, quam de Moribus necessariæ. 3. Quia de veris Traditionibus esse certi possumus viâ certâ; ideo salutares sunt, Singula nunc doceamus.

DE I. Scripturas sine Traditionibus non fuisse sufficientes, nec simpliciter necessarias, probatur trifariam: 1. Ab Veteri Testam. 2. Ab Noui Scriptio- ne & prædicatione. 3. Ab partium enumeratione.

DE I. Ex quo homines fuerunt, ab Adam ad Moysen, aliqua fuit in mundo Ecclesia colentiû DEVM Fide, Spe, Charitate, ritibusque externis. Ideo S. Aug. lib. 11. Civ. inde ab Adam deducit Ciuitatem Dei. Et tamen ante Moysen nulla extitit Scriptura sacra; sed sola de cultu Dei Traditio, Vnde Genes. 18. Scio, quod Abraham præcepturus sit filiis suis, & Domui suæ post se; ut custodiant viam Domini. Cû igitur annis bis mille fuerit illa primogenia conseruata Ecclesia: etiam Christiana potuisset stare absque Scriptura ad 1600. annos sub eadem custode Traditione.

2. A Moysen ad Christum erat quidẽ lex scripta, sed solum Iudæorum: reliquas inter gentes etiam erat Religio colentium Deum verum; at in Traditione sine Scriptura sacra. Ita de Iob, cuiusque amicis docet Aug. l. 2. de pecc. orig. cap. 24. & l. 18. Civ. c. 47.

3. Inter Iudæos, etsi Lex scripta esset, potius tamen Traditione utebantur,

B 3 quam

14
quam Scriptura. Vnde Exod. 14. *Narrabis filio tuo, dicens: hoc est, quod fecit Dominus.* Deut. 32. *Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi, maiores tuos, & dicent tibi.* Iob. 8. *Interroga generationem pristinā, &c.* Scripturam vltimam Ecclesiasticam cap. 8. *Non te pretereat narratio Seniorum: ipsenim didicerunt à patribus suis.*

4. Esdras primus dispersos antè diu libellos Scripturæ collegit in vna Biblia post captiuitatem, teste *Theodoro pro prefat. in Psalmos. Beda in Esdra 9.*

DE II. A Christi aduentu Ecclesia Christiana diu degit sine Scriptura Noui Test. acquiescens ad Traditionem. Vt *S. Irenæus l. 3. c. 4* testetur, suâ memoriâ gentes esse Christianas, Scripturæ nescias; & è sola Traditione viuere bene. Itaque huius vis est potior quàm Scripturæ.

2. SUFFICIENTES Non sunt Scripturæ. Quia nec Singuli, nec Omnes Euangelistæ continent omnia; nec omnes libri sacri extant: Nam ait *Chrysostomus hom. 9, in Mat. Multa ex prophetis perierunt monumentis; quod de historia Paralipomenon probare possibile est.* Et epistola Pauli ad Laodicenses perijt; de qua constat *Colos. vlt.* Et antè diu prædicarunt Apostoli; quam scribere cœpissent.

DE III. Traditiones sunt Apostolicæ de Fide & moribus multæ, quas ignorari non licet; quæ tamen in Scripturis non extant. Vt in exemplum, 1. Symbolum Tradiderunt Apostoli; & non scripserunt. Ita *Iren. l. 3. c. 4. Hieron. Epist. ad Pammachium, Aug. l. de fide & operib. cap. 9. Ambr. epist. 87.* 2. In Veteri Testam. Circumcisio fuit pro masculis in remediū peccati orig. Suū verò & fœ-

minis fuit; tamē neq; id è scriptura constat. &c. Plura vide apud *Bellar. l. 4. c. 4.* Et in meâ *Genealogia part. 1. quæst. 2.*

3. Deinde Iacobi epistolam iudicat *Lutherus stramineam; Calvinus Apostolicam.* Quis decernet? Traditio: non cuiusque Spiritus. 4. Adde: *Calvinus Inst. 1. c. 9 §. 1.* contendit Apostolos, primæque Ecclesiæ fideles habuisse verum spiritum: At ij iudicabant librum Sapientiæ esse sacrum; teste *Aug. l. de prædic. c. 14.* Eum tamē *Calvinus,* etiam iactans spiritum, vult esse profanum. Et sic de cæteris libris. Quis decernet? Traditio. Et hanc solam recipi oportere constitutus ait *Brentius in Prolegom. & Kemm. in Exam. Trid. ad 2. genus tradit. &c.* Quare standum est Verbo Tradito Fidei ac quæ ac Morum: idque necessariò. Liquebit infra clarius in Appendice ex *P. Beca-*

no. Denique Regulæ certæ sunt quingenti, è quibus ad certitudinem veræ cuiusque Traditionis peruenitur: de quibus in *Genealog. par. 1. q. 2.*

DICO AD I. Ibi agitur de verbo Tradito, non de Scripto: quia ait, *quod ego præcipio; non, quod scripsi.* Deinde iubet obseruari mandata, non deprauari. Nam Prophetæ, Apostolique multa Scripturis addiderunt; Prophetas deïn & Christus citauit. Ad Gal. verò loquitur de & Scripto & Tradito: *Euangelizamus ait, non, Scripsimus.* Et ibi præter significat *Contra:* quia, ipsemet postea alia plura docuit. Sic & *Rom. vlt.*

AD II. Ibi loquitur de miraculis Christi scriptis solum aliquibus: *Signa fecit IESVS.* Paulus verò cum scribebat ad Tim, tunc necdum extabat *Apo-*
calypsis,

calypsis, nec Euangelium Ioannis: Itaq; omnia scriptura, non significat totam, sed quamque etiam partem, esse diuinitus inspiratam, & sufficientem quoad ea, quæ expresse continet, & quæ vnde petenda, ostendit. Deinde. *Vtilis* nunquam significat *Sufficiens*: Nam alioquin non scripsisset idem, 1. Cor. II. *Cætera, cum venero, disponam.*

AD III. Non reprehendunt Traditiones à Moyse & Prophetis acceptas; sed nouitates à nouatoribus inuectas. Ita Patres.

AD IV. Non vt esset regula; sed memoriale rerum per prædicationem acceptarum. Non, inquam, vt regula foret fidei; quia tunc continere deberet & sola, & omnia quæ fidei sunt; ceu Symbolum Apostolicum; at & alia habet, quæ ex se non pertinent ad fidem: creduntur tamen, quia scripta sunt. Est ea autem regula Partialis: nam Totalis, est Reuelatio facta Ecclesiæ; cuius species sunt duæ, Verbum Scriptum, & Traditum.

APPENDIX

TRADITIO-

N V M

Ex Manuali R. P. Becani huc reddito in Testimonium Facti.

VETERIS TESTAMENTI Traditiones sunt duplices: 1. PHARISÆICÆ illaudatæ: vt Lotio manuum ante mensam, *Matt. 15.* Sub mensa, *Marc. 7.* & Venientium è foro, *Marc. 7.* Abstinencia à mensa peccatorum, *Matt. 9.* à

actu eorum. *Luc. 7.* à curatione ægrotū in sabbatho, *Luc. 6.* Sæpè, *Luc. 5.* ieiunandum & orandum. Decimæ omnium minutiarum, *Matth. 23.* Non jurare per aurum, &c. templi. *Matth. 23.* De his seu malis, seu bonis, seu mediis, reprehendebantur. 1. Quia, *Matth. 23.* *Omnia opera sua faciunt, vt videantur ab hominibus.* 2. Quia *ibid.* *comeditis domos viduarum, orantes longas &c.* 3. Quia *ibidem,* *superstitiosè erant colantes culicem &c.*

2. MOSAICÆ laudatæ: vt de Canone librorum sacrorum certo: De remedio pec. orig. pro foemellis ad salutem necessario: Deque cruentis sacrificiis, quod Christi mortem significarent, indeque vim expiatoriam haberent, non ex sese, & verò necessariam ad salutem. *D. Th. 2. 2. q. 2. a. 7.*

V S V S Traditionum maior fuit Iudæis, quàm Scripturæ, in his etiam quæ scripta erant. Vnde *Exod. 13.* *Narrabis filio tuo: Hoc est quod fecit Dominus &c. Et erit quasi signum in manu tua.* *Deut. 23.* *Memento dierum antiquorum, cogita generationes singulas: Interroges patrem tuum, & annuntiabit tibi; Majores tuos, & dicent tibi.* *Psal. 77.* *Quanta mandauit Patribus nostris nota facere ea filiis suis; vt cognoscat generatio altera. Filii, qui nascentur, & exurgent & Narrabunt filiis suis.* Ecce Mandatum Traditionum: vt etiam scripta docere & discere per Traditionem potius iuberentur, quàm per scripturam. Tum Quia Pentateuchi duo solum erant exemplaria, vnum in Arca, sub custodia Sacerdotum; iussorum id septimo quoque anno prælegere populo, *Deut. 31.* quod amissum Helzias reperit, *4. Reg. 22.*

Alte-

Alterum aſſeruabatur ſub Regis cuſtodia. Tum Quia in ſchedis lex diſperſaerat; quam ſerò Eſdras in voluminis redegit formam.

II. NOVI TESTAM. TRADITIONES ſunt triplices. I. APOSTOLICÆ GENERALES, non expreſſe in Scriptura; cum eo tamen patrem habentes autoritatem. De quibus vniuerſè 2. Theſ. 2. *State, & tenete Traditiones, quas didicistiſe ſue per ſermonem, ſue per epiſtolam noſtram.* Quippe tam prædicatores Apoſtoli, quàm ſcriptores ſunt eodem ſpiritu inſpirati; hinc parvtriuſque Verbi eſt autoritas. 2 APOSTOLICÆ SPECIALES, de dogmatibus I. Fidei, Quòd Biblia ſint Verbū Dei: Quòd maneant nobis ſalua & incorrupta: Quòd eorum verum ſenſum habeamus. Quæ tria ſunt Principia Fidei ac Morum ſummè ad ſalutem neceſſaria. 2. Quòd Symbolum fidei ſit verè Apoſtolicum. 3. Quòd *Sp. Sanctus à Patre Filioque procedat.* 4. Quòd *Filius à Patre Solo eſt; non factus, nec creatus, ſed genitus.* 5. Quòd infantes ſint baptizandi. 6. Quòd baptizati ab hæreticis non ſint rebaptizandi. 7. Formam Baptiſmi eſſe; *Ego te baptizo. &c.* 8. Quòd ſeptem ſolum ſint Sacramenta. 9. Quòd Deipara manſerit Virgo perpetua. Horum aliqua poſſunt ex Scriptura probari; ſed ſi de huius ſenſu conſtiterit: At Calvinus negat verum, verbi gratia, iſtius ſenſum: *Niſi, quiſ renatus, &c.* ſic & plurimum.

2. DE DOGMATIBVS RITVVM: Vt. I. Exorcism⁹ in baptiſmo. 2. Merſio trina: 3. Chriſmatis annua renouatio. 4. Mixtio æquæ cum vino in

calice Miſſæ. 5. Sumtio Eucharisſie ab ieiuniis. 6. Sacrificatio pro defunctis. 7. Signatio frontis per crucem. 8. Cōprecatio ad orientem. 9. Aquæ benediſtio. *Horum, ait Tert. l. de Coron: mil. c. 4 & aliarum eiꝰmodi Diſciplinariꝰ ſi legem expoſtules Scripturarꝰ; nullam inuenies. Traditio tibi prætenſitur autriꝰ, Conſuetudo Conſirmatrix, & Fides obſeruatrix.*

3. ECCLESIASTICÆ, poſt Apoſtolorum tempora introductæ, eiꝰdem cum Apoſtolicis autoritatis Non ſunt; licet piè obſeruandæ: teſte *Aug. epiſt. 118.* Quia à plenariis Conciliis commendata atq; ſtatuta retinentur.

III. LUTHERO-CALVINISTAS in reſciendis peccant quadriſariam. I. Quòd imitentur priſcos hæreſiarchas hac in re; vt reprobos Traditionum exautoratores & reprobatores Arianos, Macedonianos, Eunomianos, Eurychianos, Pelagianos &c. 2. Quòd diſſentiant inter ſeſe: Nam Alij reſciunt omnes omnino Traditiones: Vt Calvinus, & Calvinisſæ in *Synodo Vltraieſſina.* Alij quaſdam admittunt; vt Kemnitius. Alij diſtinguūt; eas de rebus adiaphorū admittunt; de neceſſarijs ad ſalutem, reſpuunt. 3. Quòd falſò nobis aſſignant plura, vt ſequitur.

I. Nos docere; Scripturam ſine Traditionibus humanis imperſectam ac inſufficientem eſſe.

AT vbi de vero ſenſu Scripturæ non conſtat; non ſufficit: *Deinde, multa ſunt credenda, quæ non ſunt in Verbo Scripto.*

2. Nos docere; quod mereamur per Trad. Hum. gratiam iuſtificationis, & remiſſionē peccatorum. Ita Melanct.

Ac utramque gratis nobis conferri per merita Christi docemus.

3. Nos docere, Quod omnes Traditiones nostræ sint Apostolicæ. Ira Calvinus, At agnoscimus etiam merè Ecclesiasticas.

II, DE VERBO INCARNATO.

LECTOR. Hoc in Argumento rerum paulo prolixior in sisto: idq. in recitandis magis Nouatorum sententiis, quam refellendis; quod suapte sese immanitate iugulent ipse. Sunt autem sententiæ nonnulla paucorum dūtatai Sectariorum singulares de Christo, non communes omnium: Quadam, in quibus nec sui earum autores sibi constituerunt; sed ab iis abierunt. Veruntamen autorum Vox emissa volat; & Litera Scripta manet: Suoque perit indicio forex.

Et imprimis.

DE CHRISTI DIUINITATE.

QUESTIO VI.

Qualis est Luthero-caluinistica con-
clamatio aduersus SS,
Trinitatem?

LUTHERVS in Postilla Ma ore, Basiliæ impressâ apud Herusgium, in Dom. Trinit. Humanitas tantum inuenta est vox TRINITAS. Vide & frigidè omnino sonat. Transyloani. Ministri lib. 2. cap. 9. glori abundè hæc parentis sui autoritate vtuntur. Tali digna patre proles! Patebit clarius infra quest. 9.

Idem Lutherus exauoraui de Litanis istud: S. Trinitas vnus Deus miserere nobis. Tom. 2. Ienen. fol. 79. a. Vt de Deo sentit, ita & loquitur; Noster Dominus non est Vir stramineus Ibid. fol. 215. b. Non est porcus Ibid. fol. 244. a. Non est vtor. Ibid. fol. 442. a. Veruntamen Hæreticus est, hoc tam Verum est, quam Verum est, quod celeberrima. Vniuersitas Ingolstadiana est doctra.

Quocirca, ait in Col Momp f. 369 b. Custodiat nos Deus à magnis istis primæ tabula sensationibus; in ut-
bus sibi nequit; Deum sit diabolus; an diabolus sit De-

us. Expectus loquitur. Ibid. fol. 302. b. Illa enim sententia, (si quis faciat ex Deo diabolus) Christum comprehendit, nunquam in agoniam redegit, Et Sanguinem sudarit.

CALVINVS in epist. ad Polonos: Trinitatis nomen repudiamus. Immo, idem Infit. lib. 1. cap. 1. 3. §. 5. Sepulchrum in posterum volumus. Egregium ex Theologo Vespil. louem!

AUTOR. Impietas se iugulat ipsam; quò mihi paucioribus opus 1. Vox TRINITAS in S. Scripturis expressa de nomine non est: at de Re est. Matt. vii. Baptizate omnes gentes in nom. Pat. & Fil. & Sp. Sancti. 1. Iohan. 5. Tres sunt, qui. &c. 2. Patribus antiquissimis ea vox in vsu est: Vt Dionysio lib. de diuin. Nom. c. 1. Iustino de recta Confess. fidei & c. Vide Bell. l. 2. de Christo cap. 5. 3. Nec Trinitas significat Trium Vnitatem; vt Val. Gentilis errauit: Sed Trinitatem in Vnitate veneramur, ait Symb. Athan.

II. LUTHERVS de Bibliis suis germanicis, Wittenbergæ impressis, eiec. & verba illa, 1. Iohan. 5. Tres in celo sunt, qui testimonium perhibent; Pater, Verbum, & Spir. Sanctum.

1. TIGVRINI CALVINISTÆ Magistrum imitati, eandem suis è Bibliis sententiam expunxerunt. 2. Protinus horum secutus auctoritatem, eâ fidenter vsus est Blandrata Arianus, cum locis in disputat. Albana; Et in refutatione libelli Georgii Maioris.

3. Hinc LITHVANIS Ministris, & eorum atro visum spiritui, in Synodo anni 1589. 11. Maij. habita. Synodi auctoritate; ne hoc nomen Trinitas in concionibus deinceps vsurpetur, in perpetuum porro decernimus & sancimus.

III. Lamberto Danæo Calvinistæ lib. contra Genebrardum Paris. Theol. Insulsa, inconcinna, periculosa hæc oratio est: Sancta Trinitas miserere nobis.

2. Caluino epist. 2. ad Polonos: Sapit barbariam. Hancque Blasphemiam Beza lib. de

C Vnit.